

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita P. Camilli De Lellis Fvndatoris Religionis Clericorum Regvlarivm Infirmis Ministrantivm

Cicatelli, Sanzio

Antverpiæ

Cap. XVI. Postrema Camilli itinera, & suprema infirmitas.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37267

tus, atque insignem in miseros charitatem
 amplexus, alteros illi ducentos aureos in
 idem subsidium attribuerit: quos ipse Ca-
 millus per egenorum tuguria distributum
 iuit. Postquam verò febrī inualeſcente, at-
 que eum lecto affigente, id munus per se præ-
 ſtare non potuit, tres eximiæ probitatis viros
 delegit, qui eam diſtributionem peragerent,
 quibus quotidie duas minimùm horas au-
 res dabat, quò intelligeret quemadmodum
 res ea tranſigeretur. Denique his officiis bo-
 nus Pater omnem illum populum graui ne-
 ceſſitate liberauit, etiamquæ morti præripuit.

C A P V T X V I.

*Postrema Camilli itinera, & ſuprema
 infirmitas.*

C Amillus à febrī quidem curatus, ſed re-
 manente continuo illo cibi ſaſtudio,
 Neapolim reuerſus eſt, atque inde cum om-
 nibus Conſultoribus Romam. Ibi interfuit
 Capitulo V. Generali, celebrato Kalendis
 Aprilis anni M. D C. X I I I. vbi creatus fuit
 Generalis Pater Franciſcus Antoniꝝ Ni-
 glius Neapolitanus, qui tum erat Romæ Pro-
 uincialis. Hic ad viſitationem Religionis pro-
 feſturus, neceſſarium eſſe iudicauit ſecum
 habe-

habere Camillum, qui idipsum non medio-
 criter desiderabat, saltem ad vnum (vti dice-
 bat) contuitum omnium domorum & Xe-
 nodochiorum Galliae Cispinae, priusquam
 è vita discederet. Atque in hoc postremo iti-
 nere magna cum deuotione & lacrymis per-
 egrinationem obiit, & vltimum Sacris opera-
 tus est in sancta Aede Lauretana. Inde per-
 transijt domos Bononiensem, Ferrariensem,
 Mantuanam, Mediolanensem, relictis vbi-
 que optimis ac sanctissimis monitis, & maxi-
 mo praesertim sui desiderio. Grauiissimus
 enim filios eius incessebat dolor, cum illa po-
 tissimè verba, quæ dicere illis solebat, cum
 animis suis voluerent, nempe, fortè non visu-
 ros eum ampliùs in hac vita. Vnde complu-
 res (sicut olim antiqui Christiani vrbis
 Ephesi S. Paulo Apostolo faciebant, cum
 ipsum magno cum fletu exosculati ad nauem
 deducerent) ita hi eius osculatis manibus, et-
 iam corde & lacrymis abeuntem prosequen-
 bantur. Deinde, vt venit Genuam, ciuitatem
 semper sibi dilectam, & ab eximia illustrium
 virorum erga miseros Xenodochiorum pau-
 peres charitate ac liberalitate commenda-
 tam, ibi multò grauiùs habere coepit. Hinc
 statim atque periculum infirmitatis euulga-
 tum est, sermo multorum fuit, non passuros
 illos Dominos, si ibi fortè moreretur, eius
 P 5 corpus

234 VITÆ P. CAMILLI DE LELLIS
corpus è ciuitate efferri. Quod indolentes
nostri (propterea quòd omnes illum Romæ
desiderarent) cœperunt quanta maxima ve-
hementia calidissimas ad Deum Opt. Max.
preces fundere, vti tantillum ei conualescen-
tiæ indulgeret, quò Romam vsque deduci
posset: quod ipse quoque summoperè expe-
tebat, vt ossa sua scilicet in sancta illa ciuitate
deponeret tot Martyrum sanguine purpura-
tâ. Igitur cùm aliquantò meliùs haberet,
diffideret tamen ob nimiam debilitatem
posse iter illud terrâ conficere, Dominus Ca-
rolus Doria Dux Turfi, ex summa in eum
benevolentia atque amore iussit apparari
commodâ ad eum deportandum triremim,
quâ omni genere necessariorum rerum &
commoditatum instructâ (vt illustribus per-
sonis fieri assolet) Romam dimisit. Ita gene-
rosus ille vir Dei seruum honorare voluit.
Quo in itinere visa est etiam dulcissima Spi-
ritus sancti aura, velut fauori eius obsecun-
dans, perpetuò esse comitata: siquidem tri-
duo non integro (quamuis noctu non sit na-
uigatum) eadem triremis, Patrona appellata,
ad Centum cellas semper secundo vento ap-
pulerit, & triduo item altero non integro
Genuam similiter reuerterit. Quæ res à mul-
tis magna cum admiratione obseruata est, &
nominatim à Domino Nicolao Rella, eius
Capi-

Capitaneo. Quam ipse quoque Dominus Carolus supra nominatus non sine multa animi voluptate perspexit, qui triremem illam mittens, significari Camillo iusserat, eam se illius precibus commendare. Igitur cum ad Centum cellas applicuisset, mandatum à nostris est, ut lecticâ exciperetur, atque ad sanctæ Seueræ deportaretur, quia eò usque equitare vix potuisset. Romam tandem peruenit decima tertia Octobris anni millesimi sexcentissimi decimi tertij, vbi domum ingressus, velut præfagiens ibi fore suam sepulturam, totus gaudio delibutus, *Hæc est*, inquit, *requies mea*. Nostris deinde omnibus ad osculandam eius manum concurrentibus, vix ad eum Pater Iacobus Mancinus Præfectus domus accesserat salutaturus, cum Camillus ei dixit, habere se in crumena nescio quot denarios (quos Genuæ à Dominis eius vrbs ad maiorem itineris commoditatem acceperat) non posse autem nunc illos dare, quòd iam secunda esset noctis hora, & ipse admodum defessus: postulare se proinde, ut liceret eos penes se usque in crastinum tempus matutinum retinere, cras se illi traditurum. Quod admiranti Patri, & facultatem omnem concedenti, dixit idem Camillus non debere eum id mirari; nisi enim vel pecunias tradidisset, vel hanc facultatem

tatem accepisset, fieri non posse, vt vllam ea nocte quietem caperet. Pòst autem ipsi in lectum deposito, & à Medicis visitato, fuit inter alia præscriptum, vt quindecim diebus proximis Officium Canonicum non recitaret, & quotidie carnes deinceps manducaret. In quo dici non potest quantum ipse laborarit, vt se in hoc assuefaceret. Necdum autem dies quindecim transierant, cùm accito eidem Patri Iacobo (cui his mensibus vltimis peccata confitebatur) dixit: *Cùm venerit Medicus, petite, vtrum tanta sit infirmitas mea, vt legere non debeam Officium: sed hoc dum petetis, caute aliquid ex vobis addatis, sed sinatis eum dicere quidquid ipsi visum fuerit.* Et cùm idem Pater subiiceret, ne de hac re esset sollicitus, quandoquidem quindecim dies necdum præterissent, respondit: *Omni- no expedit, quod securum est, nos sequi. Nam quis scit, an Medicus intellexerit illos dies quindecim inchoandos esse ab eà hora in qua facultatem tribuit?* Itaque debuit Pater ille, quod hic petebat, exequi. Quadam feria sexta, cùm ipsi sumendum esset vnum consummatum, vt vocant, poculum, iam ori admotum remouens, *Licetne*, inquit, *sumere?* Respondente infirmorum Præfecto licere, necesse fuit multos id testari, nempe ita mandatum fuisse à Medico: tum demum sum-
psit.

psit. Postea cum sibi visus esset in isto principio nonnihil meliusculè habere, eum inuasit desiderium eundi ad sancti Petri: in via verò mox ut pontem sancti Angeli attigit, modicè sublato rhedæ tegumento, cœpit suum illud dilectum sancti Spiritus Xenodochium contueri, & quodam amoris affectu intentis oculis contemplari: deinde ad ipsum ut peruenit, iuvari ad descensum è rheda petiit, & illud ingressus, cunctos ordine infirmos adiit, duobus è nostris, qui illum sustentabant, innixus. Fuit porrò id pietatis ac deuotionis plenissimum, quòd ei repente Xenodochium ingresso, statim omnes ferè illius ministri, aliique officia gerentes accurrerunt manus osculatum, & reuerentiæ venerationisque signa exhibitum: quorum etiam nonnulli dicebant, *Iam tempus adest, quo vigilantiores nos esse oporteat, Camillus enim redijt.* Adeò vigeat etiam tum eius feruentissimi zeli, atque ardentissimæ charitatis, quam in dicto Xenodochio exercere solitus erat, pristina memoria. Inde ad sancti Petri progressus, ibi & semetipsum impensè, & totam Religionem sanctis Apostolis feruidè commendauit. Aliquot autem diebus post, ratus aliquantò meliori se uti valetudine, ad idem rediit Xenodochium (& hæc postrema fuit illius visitatio) ibique multa exhibuit solitæ

lita charitatis officia, ita pauperum infirmorum amans & studiosus, ut auelli ab eis non posse videretur, diceretque ipsis inter alia: *Deus nouit, Fratres mei, quàm mihi charum foret, vobiscum semper esse, & manere, sed quando id non conceditur, animo saltem vobiscum sum.* Atque his verbis postremam salutem suo perquam dilecto Xenodochio dicere visus est. Domum deinde reuertenti tanta per viam debilitas incessit, ut quasi moriturus in officinam quamdam ad requiescendum ingredi debuerit, & domum rhedâ deportari. Postea verò cum in cubiculo suo decumberet, sciretque duos alios Fratres in valetudinario iacere infirmos, ipse sapius è lecto surgens se induebat, eosque visitatum ibat, nec ab officio charitatis vniquam cessabat, dicebatque: *Cùm non possim amplius ad Xenodochium ire, supplebo saltem seruiendo, & visitando hos meos charos Fratres infirmos.* Neque tamen vllus erat eo infirmior, quippe quem duo Fratres vix fulcire incedentem possent. Nihil dico de illa cordis mœstitia, qua intus consumebatur, cum æris campani signum ad Xenodochium euocantis audiret, sancta quadam æmulatione illis Patribus & Fratribus inuidens, qui illuc ibant: & quinam illi essent idemtidem interrogans, & reuersis dicens: *Beati estis vos Patres mei, qui in sancta*

illa

illa vinea fuistis. Prætereà socium eodem tempore commonuit, ne clauem cubiculi, quod in eodem habebat Xenodochio, prius redderet, quàm ipse esset mortuus. Dicebat enim: Quamuis ego non sim in Xenodochio præsens corpore, at saltem animo ibi versor & desiderio, cuius rei pignus erit ipsa clavis. In lecto postea decumbens, sæpenumerò in variis occasionibus assererat, se ex ea infirmitate non reualiturum, rationemque addebat, dicens: Ego enim sum senex, & multis annis grauis, prorsusq. ad interitum declino. E mea plaga tanta effluit sanies, vt quotidie ad vnã libram, in anno ad vnum cadum & dimidium humoris ascendat copia: ita vt solius Dei sit patrare miracula. Verùm ego mihi persuadeo me non sanatum iri. Iam verò prima die Maij manè, anno millesimo sexcentesimo decimo quarto, accersito domus Præfecto petiit, an necdum accepisset nouum sanctum Oleum; illoque respondente, necdum accepisse, subiecit Camillus, se id iam noctu per somnium cognouisse: ac proinde monuit, vt quàm primùm ad illud accipiendum mitteret, quoniam eo propediem opus foret pro Fratre Ioanne Maria Veronensi, ac deinde pro semetipso: atque ita vtrique contigit. Nempe hoc modo bonus Pater etiam interdormiendum cogitabat & sollicitus erat de rebus

240 VITÆ P. CAMILLI DE LELLIS
rebus ad vicinam mortem necessariis. Cùm
aliquando eo præfente haberetur de eius in-
firmitate Medicorum consultatio, discursu
ipforum variis de rebus audito, tandem ita
conclufit: *Domini mei, tot ego hæcenus reme-
diis vsus sum tam Neapoli quàm Genue, & hic
Roma, nec vllum post hæc omnia mali mei ap-
paret leuamentum: vnde iudico ignota nobis
effe Dei consilia. Quis scit, an non velit Domi-
nus aliquid me pro sui amore pati? ecquando
tandem aliquid boni eius causâ faciemus, si
nunc non faciamus, dum in extremo vita su-
mus?* Postridie autem cùm renuntiatum illi
esset, conclusum à Medicis fuisse, eius mor-
bum posse quidem longè produci, sed vt ipse
ex illo releuetur, fieri non posse; tum verò
Camillus his auditis in hilaritatem versus,
*Letatus sum, inquit, in his que dicta sunt mi-
hi, in domum Domini ibimus. Quamobrem
spe omni sanitatis deposita, tantò ardentius
se Creatori suo coniungere & conglutinare
institit. Interque alia misit ad omnes Con-
uentus & Monasteria, & domos alias Reli-
giosas instituti sui obseruantes, summopere
deprecans, vt in suis ad Deum orationibus
meminisse eius vellent. Toto autem infirmi-
tatis suæ tempore nihil vumquam de diligen-
tia in rebus spiritualibus, nihil de accurata
Regularum Instituti sui obseruatione (quan-*
tum

tum quidem vires & facultas tulerunt) vni-
quam remisit. Hinc omni vespere, accitis ad
se aliis atque aliis Patribus, petebat sibi legi
Litaniae, ad quarum lectionem iunctis ipse
manibus respondebat: examen item con-
scientiae numquam omittebat. Quin etiam
quoties ad mensam legebatur, quod eius
cubiculum supra cœnationem esset, ipse ca-
put è strato efferens, versus pavementum de-
mittebat audiendae lectionis gratiâ: & acci-
dit nonnumquam, vt totam optimè intelle-
xerit; adeò porrectis ad eam erat auribus.
Dicebat enim, istam horam magis animae
pascendae quàm curando corpori esse desti-
natam. Cum Frater quidam Nouitius ipsa
die Pentecostes manè solemnem esset editu-
rus Professionem, dixit ei Camillus: *Frater
mi, postquam Professionem edideris, & te ip-
sum Deo per sancta vota obtuleris, statim me-
mento pro me misero peccatore Dominum de-
precari: precare, queso, illum pro hoc monstro
peccatis pleno, & spiritu vacuo: precare, vt
Dominus id mihi praestet beneficij, vt saluus
fiam.* Postea verò quàm idem bonus Pater
multas hebdomadas in suo cubiculo decu-
buisset infirmus, vnde quotidie ad audien-
dum Sacrum manè confurgens exibat, tan-
dem maioris sui submissionis gratiâ statuit
ire ad commune Valetudinarium: quod fe-

Q cit

242 VITÆ P. CAMILLI DE LELLIS
cit die decima octaua mensis Maij suprâ di-
cti. Qua die tam debili languidoque erat
corpore, vt in via à cubiculo suo ad Valetu-
dinarium semel debuerit interquiescere, licet
duorum Fratrum humeris innixus. Ibat au-
tem membris tam incuruis, vt caput ipsa ge-
nua propè attingeret. Dispersâ porrò ingra-
uescentis morbi famâ, multi partim Religio-
si, partim sæculares ex omni statu ad eum vi-
sitandum adierunt: qui non mediocriter spi-
ritu recreati sunt, non modò eius verbis, sed
etiam ipso venerandi senis aspectu, iacentis
non in cubiculo benè apparato, sed in paupe-
re & communi Valetudinario: in digressu
autem omnes plerumque flexis coram illo
genibus manum eius exosculabantur, & be-
nedictionem deposcebant. Beatos etiam se
reputabant, qui aliquid ex eius rebus habere
poterant, & speciatim multi ex eius amicis
ac familiaribus domum mittebant manti-
lia, puluinaria, aliaque ex lino utensilia, quæ
in ipsius usurpata obsequio, ac deinde re-
sumpta in magno habebant pretio, & in de-
uotione singulari. Nam tanta erat apud
omnes eius opinio sanctitatis, vt hac incitata
quædam mulier, ad portam cum infantulo
infirmo venerit precabunda, vt ad Camil-
lum deferretur tangendus, & benedictione
consanandus. Verùm id à Patribus non est
con-

concessum, scientibus id non mediocriter Camillo displiciturum. Neque à sæcularibus tantùm res eius diligenter perquirebantur, sed à nostris multò magis; qui vt primum de eius salute deponere spem cœperunt, statim res eius omnes velut quædam sacra spolia diripuerunt, fortunatos arbitrati, qui aliquas partes pannorum, fasciarum, calceamentorum, tibialium, aut quorumcumque aliorum eius vestimentorum adipisci potuissent. Denique eò progressum est nostrorum sanctum desiderium, vt à bibentis Camilli ore vixdum amoti crateres, & alia eiusmodi, quibus modò vsus esset, statim auferrentur, nec amplius comparerent. Quæ omnia fiebant ipso insciente. Nam vt semel cœpit subuereri, ne suum sibi rosarium esset commutatum (nam quidam è Patribus multa coëmerat, & omnia Camilli rosario similia, quorum vno cum vsus esset, mox illud tollebat, & reponebat aliud) vt semel, inquam, cœpit de commutatione subuereri, admonuit infirmorum curatorem, ne amplius rosariũ suum è clauo suspenderet, adeoque ipsemet, quò esset securior, ad lecti cervical illud habere voluit ac retinere. Iuuenis quidam nobilis annorum duodecim spatio in grauis delicti praua consuetudine sic immerfus erat, vt dies nullus transiret, quin ali-

Q 2

quo-

244 VITÆ P. CAMILLI DE LELLIS
quoties in illud laberetur : hic tandem ad
Camillum missus fuit , vt se eius precibus
apud Deum commendaret : promissit Ca-
millus se facturum ; eaque promissi vis fuit,
vt diuino beneficio ex ea hora talem in se vi-
tæ mutationem esse factam idem Nobilis af-
firmauerit , vt rem sanè stupendam ac pro-
fus admirabilem sibi videri dixerit. Eam ipse
postea non est veritus cum omni libertate
aliis enarrare . Quin & sua manu conscri-
ptum eiusdem rei testimonium Confessario
tradidit in confirmationem eius quod dixi :
atque ex eo tempore cœpit cum insigni ani-
mæ fructu sanctissima frequentare Sacra-
menta.

CAPVT XVII.

*Camillus magna cum pietate ac deuotione
suscipit sanctissimi Sacramenti Viati-
cum, & extremam Vnctionem.*

VBi fenfit Camillus morbum in dies non
mediocriter inualescere , institit vehe-
menter , vt sibi extrema vitæ huius Sacra-
menta traderentur , hoc est , sanctissimum
Viaticum, & extrema Vnctio, quorum præ-
fidiis iter illud alterius vitæ confidentiùs in-
grederetur , & aduersus omnes communis
inimi-